1986 No. 40

STAATSBLAD
van de
REPUBLIEK SURINAME

RESOLUTIE van 15 juli 1986 No. 4501, inzake vaststelling officiële spelling voor het SRANAN (-TONGO).

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

Op voordracht van de Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur.

GELET OP :

a. Artikel 16 sub 1e en sub 2c van het "Besluit Instelling en Taakomschrijving van de Departementen van Algemeen Bestuur 1986" (S.B. 1986 No. 23);

b. de beslissing van de Raad van Ministers van 12 december 1984 (missive Minister-President, Voorzitter van de Raad van Ministers d.d. 17 december 1984 no 767/R.v.M./i.k.);

GEZIEN :

a. de beschikking van de Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur d.d. 5 april 1984 no. 2413, houdende instelling van de "Spellingscommissie Sranan";

b. het rapport van de "Spellingscommissie Sranan" d.d. 6 juni 1984.

OVERWEGENDE :

dat bij beschikking van de Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur d.d. 5 april 1984 no. 2413 de "Spellingscommissie Sranan" werd ingesteld, welke tot taak had "de Re-

solutie van 17 augustus 1960 no. 8072, nopens toepassing van de voorlopige spellingsregels van de Surinaamse taal, grondig te evalueren en, in het licht van de moderne inzichten zowel in de fonologie als in fonologische structuur van het Sranan, adviezen uit te brengen met betrekking tot een eventuele bijstelling van de genoemde spellingsregels";

dat de Spellingscommissie voornoemd op 6 juni 1984 haar Rapport bij de Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur heeft ingediend, aan welk rapport de Raad van Ministers in zijn vergadering van 12 december 1984 zijn goedkeuring heeft gehecht (blijkens missive van de Minister-President d.d. 17 december 1984 no. 767/R.v.M./i.k.);

dat het van groot belang is, dat bij het schriftelijk hanteren van het Sranan, zowel door de overheidsinstanties als door burgers, de in het rapport der Spellingscommissie vervatte spelling voor het Sranan (-Tongo) wordt gebezigd, weshalve deze officieel vast gesteld en ter algemene kennis gebracht dient te worden.

BESLUIT :

I. Met ingang van heden vast te stellen als de officiële spelling van het Sranan (-Tongo) de spelling, vervat in het rapport van de "Spellingscommissie Sranan" en beknopt uiteengezet in de aan deze resolutie gehechte "Spelling van het Sranan".

II. De wetgevende, rechterlijke en bestuurlijke Colleges uit te nodigen en de Directeuren der Departementen en Directoraten opdracht te geven er zorg voor te dragen, dat — ingeval het nodig is, bij publikaties of anderszins, schriftelijk het Sranan (-Tongo) te bezigen — door hen en de onder hen ressorterende landsdienaren de officieel vastgestelde spelling van het Sranan (-Tongo) wordt gebezigd.

III. De vastgestelde spelling van het Sranan (-Tongo) bij de particuliere instanties en de burgers van Suriname aan te bevelen en op hen een beroep te doen, bij het schriftelijk hanteren van het Sranan (-Tongo) van de hierbij vastgestelde spelling gebruik te maken.

IV. Te bepalen:

a. dat deze resolutie en aan de aangehechte "Spelling van het Sranan" in het Staatsblad en in het Advertentieblad van de Republiek Suriname zullen worden bekendgemaakt.

b. dat de Resolutie van 17 augustus 1960 no. 8072 nopens toepassing van de voorlopige spellingsregels van de Surinaamse taal, wordt ingetrokken.

Paramaribo, de 15e juli 1986.

L.F. RAMDAT MISIER.

De Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur,

A.S. LI FO SJOE.

Uitgegeven te Paramaribo, de 15e juli 1986.

De Minister van Binnenlandse Zaken, Districtsbestuur en Volksmobilisatie,

J.A. WIJDENBOSCH.

BIJLAGE behorende bij Resolutie van 15 juli 1986 No. 4501.

SPELLING VAN HET SRANAN

I. SPELLINGSREGELS

Preambule

Het Sranan is een taal met een eigen systeem.
Dit betekent ook dat de klanken van het Sranan in een eigen systeem geordend zijn. Deze spelling berust op een fonematische analyse van het klanksysteem van het Sranan. Dat wil zeggen dat iedere klank die semantisch functioneel is, een eigen teken krijgt.

1. Hoofdregels

1.1. Schrijf de woorden zoals zij in hun volle vorm worden uitgesproken.

1.2. Leenwoorden die nog als zodanig worden herkend, worden geschreven als in de taal waaraan zij zijn ontleend.

2. De gebruikte tekens

2.1. Het gebruikte alfabet omvat de volgende lettertekens uit het Latijnse alfabet:

A, B, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, R, S, T, U, V, Y.
De overige lettertekens uit het Latijnse alfabet: C, J, Q, V, X, Z worden niet gebruikt, behalve in leenwoorden (zie 1.2).

2.2. De spelling maakt verder nog gebruik van de tekens (') koti-marki of apostrof (`) kruktu-marki of accent grave en (ˆ) topi-marki of accent circonflexe.

2.3. De klinkers

2.3.1.

A wordt gebruikt in woorden als apra(appel), bari(schreeuw), basra(bastaard), bana(banaan).

2.3.2.

E wordt gebruikt in woorden als esi(snel), weti(wit), tere(staart), ten(tijd).
E wordt ook gebruikt in woorden als baster(barsten), kaster(ranzig), èle(verlossertje), teige(een hekel hebben aan).

2.3.3.

È wordt gebruikt in woorden als ènter(inenten), sèm(zelfde), èn(en).

2.3.4.

I wordt gebruikt in woorden als mi(ik), sribi(slapen), siri(zaad), isri(ijzer).

2.3.5.

O wordt gebruikt in woorden als opo(openen), kori(bedriegen), doro(deur) don(dom).

2.3.6.

Ò wordt gebruikt in woorden als tòf(moedig), ròf(grof), kòf(omslag van broek), sòk((prettig, aangenaam).

2.3.7.

U wordt gebruikt in woorden als tuka(in aanraking komen met), furu(veel), spun(lepel), buku(boek).

2.3.8.

De genasaliseerde klinkers worden voorgesteld door de desbetreffende klinkers plus N:
dansi(dansen), ten(tijd), tin(tien), spun(lepel), kon(komen).

2.4 De tweeklanken

2.4.1.

AI wordt gebruikt in woorden als bai(kopen), baisigri(fiets), nanai(naald), wai(waaien).

2.4.2.

AW wordt gebruikt in woorden als kaw(koe), law(gek), asaw(olifant).

2.4.3.

EI wordt gebruikt in woorden als leisi(lezen), peiri(pijl), seiri(zeilen), beifi(beven).

2.4.4.

ÈI wordt gebruikt in woorden als plèi(spel), rèis(loden speelschijf), flèi(bliksemsnel handelen).

2.4.5.

EW wordt gebruikt in woorden als banalew(stroohoed), lew(leeuw).

2.4.6.

OI wordt gebruikt in woorden als boi(jongen), moi(mooi), soigi(zuigen), doi(duim).

2.4.7.

OW wordt gebruikt in woorden als bow(bouwen), kownu(koning), kowru(koud), skowtu(politie-agent).

2.4.8.

UI wordt gebruikt in woorden als muiti(moeite), bui(armband).

2.5. De medeklinkers

2.5.1.

F wordt gebruikt in woorden als bobo(sufferd), busi(bos), sabi(weten), dobru(dubbel).

2.5.2.

D wordt gebruikt in woorden als dodoi(wiegen), dron(drum), dri(drie), dagu(hond).

2.5.3.

F wordt gebruikt in woorden als futu(voet), nofo(voldoende), frustu(verroest), furu(veel).

2.5.4.

G wordt gebruikt in woorden als go(gaan), gagu(stotteren), gron(grond), gudu(rijk), maar ook in gi(geven), geri(geel), golu(gulden).

2.5.5.

H wordt gebruikt in woorden als hipsi(grootgebouwd), hòsel(uitsloven), hei(hoog).

2.5.6.

K wordt gebruikt in woorden als koko(pit), baka(rug), skrati(chocola),skoro(school), maar ook in kisi(krijgen), ke(ach), kerki(kerk),

2.5.7.

L wordt gebruikt in woorden als lala(rauw), lati(laat), lolo(rollen), libi(leven).

2.5.8.

M wordt gebruikt in woorden als man(man), uma(vrouw), moi(mooi), mira(mier).

2.5.9.

N wordt gebruikt in woorden als noto(noot), sneisi(chinees), bana(banaan), neki(nek),
(Zie echter ook 2.3.8.).

2.5.10.

P wordt gebruikt in woorden als patu(pot), spun(lepel), peiri(pijl), speri(gelijke).

2.5.11.

R wordt gebruikt in woorden als hari(trekken), sari(bedroefd), bro(adem), frekti(vlechten).

2.5.12.

S wordt gebruikt in woorden als susu(schoen), speri(gelijke), sneki(slang), swari(inslikken).

2.5.13.

T wordt gebruikt in woorden als tata(vader), apinti(soort trom), steifi(stijf), twarfu(twaalf).

2.5.14.

W wordt gebruikt in woorden als trowe(wegwerpen), wroko(werken), gwenti(gewoonte), switi(lekker).

2.5.15.

Y wordt gebruikt in woorden als yeye(geest), yepi(helpen), taya(tajer), yuru(uur).

2.5.16.

TY wordt gebruikt in woorden als tyari(dragen), tyuku(steekpenning), patyapatya(modderig), tyawa(kwartje) tyopu(pikken).

2.5.17.

DY wordt gebruikt in woorden als dyuku(steken), dyari(tuin), kodya(knots), dyumbi(spook), dyonko(knikkebollen).

2.5.18.

NY wordt gebruikt in woorden als nyun(nieuw), nyan(eten), alanya(sinaasappel), nyamsi(soort aardvrucht), monyo(overvloedig aanwezig zijn).

2.5.19.

NG wordt gebruikt in woorden als nanga(met), linga(ring), dungru(donker), maar ook in tinga(hinken), bongo(soort trom) en in singi(zingen), angisa(hoofddoek).

2.5.20.

SY wordt gebruikt in woorden als syen(schaamte), syatu(kort), syoro(oever), kasyuma(soortvrucht).

3. Overige tekens

3.1. De koti-marki of apostrof (') kan worden gebruikt, wanneer om speciale redenen de elisie van de klinker moet worden aangegeven.

3.2. De liti-marki of accent aigu(´) kan worden gebruikt indien het woordaccent moet worden aangegeven om misverstand te voorkomen.

3.3. Het accent circonflexe(^), kan worden gebruikt om gerekte vocalen aan te duiden, b.v. in woorden als pôti(arm) ter onderscheiding van poti(zetten).

4. Regels voor het aaneenschrijven van woorden

4.1. Combinaties van verschillende woorden worden aaneengeschreven, wanneer de samenstellende delen binnen de combinatie een andere functie of betekenis hebben dan daarbuiten.

Bakafinga(extraatje)

Bigifutu(filariabeen)

Wrokoman(arbeider)

Mofoneti(vooravond).

4.2. Combinaties van dezelfde woorden (reduplicaties) worden altijd aaneengeschreven.
Kwetkweti(zeker niet); Taktaki(geklets);
Nomonomo(voortdurend); Fonfon(pakslaag).

4.3. Combinaties van een woord met een voorafgaand of volgend element dat in het actuele taalgebruik niet voorkomt, worden aaneengeschreven.
Omeni(hoeveel), Someni(zoveel).

4.4. Wanneer het voorafgaand element op een klinker of tweeklank eindigt en het volgend element met een klinker begint, verbindt men beide elementen door een koppelteken.
Blaka-uma(heerstersoort); San-ede(waarom);
Trow-oso(bruilof); Sei-ede(slaap).

4.5. Ter wille van de leesbaarheid kan bij lange samenstellingen een koppelteken worden gebruikt.

5. Hoofdletters

Hoofdletters worden gebruikt:

a. om het begin van een zin aan te geven;

b. aan het begin van eigennamen (persoonsnamen, geografische namen e.d.) en persoonstitels, bijvoorbeeld Granman Aboikoni;

c. in de hoofdwoorden van opschriften en titels, b.v: Wi na Wi, Wi Eigi Sani, Ala Puwema fu Trefossa.

II. TOELICHTING

De onderstaande nummering correspondeert met die in I. In vroegere spellingen van het Sranan verdubbelde men wel eens klinkers of medeklinkers onder invloed van het Nederlandse spellingsysteem.
Het Sranan kent echter geen systematisch semantisch onderscheid tussen korte en lange klinkers en daarom is zowel de medeklinker- als de klinkerverdubbeling overbodig.

1.1. Onder de volle vorm verstaat de commissie de woordvorm zoals die op het einde van de zin of geisoleerd voorkomt. Zo zal dus de zin mi sab tak a bun worden geschreven als mi sabi taki a bun. De weggevallen tussen klinkers worden geschreven, wanneer naast de verkorte vorm ook een volle vorm in normaal taalgebruik voorkomt: kba en tumsi worden gespeld kaba en tumusi, maar ston wordt niet siton gespeld. De taal van liederen (faya siton, seibi baruba) en het religieuze taalgebruik worden niet beschouwd als normaal taalgebruik. De volle vorm is gekozen als schrijfnorm om eenheid in het woordbeeld te verkrijgen, maar hij geeft geen uitspraaknorm aan. Mi musu aksi mi mama a sani ete wordt uiteraard gelezen: mi m aks mi mma a san ete.

1.2. In leenwoorden komen klanken voor, die niet behoren tot het Sranan klanksysteem. Wanneer de commissie voor die klanken speciale tekens zou gebruiken, zou men een zeer gecompliceerde spelling krijgen, die moeilijk aan te leren zou zijn. Daarom heeft de commisse als algemene regel vastgesteld, dat deze leenwoorden gespeld moeten worden als in de taal waaraan zij zijn ontleend, wanneer zij althans niet zodanig zijn gewijzigd, dat zij aan het Sranan klanksysteem zijn aangepast.

2.1. De overige tekens uit het Latijns alfabet zijn niet nodig gebleken om de Sranankianken aan te geven. De commissie maakte slechts onderscheid in lettertekens, wanneer

het onderscheid in klanken overeenkwam met een onderscheid in betekenis. Zo is het teken V overbodig, omdat geen betekenisverschil bestaat tussen afo (officiële spelling) en een uitspraakvariant [avo]. Evenzo is het teken Z overbodig omdat geen betekenisverschil bestaat tussen asaw, asema (officiële spelling) en een uitspraakvariant [azaw], [azima].

2.3.1.

Deze spelling kent slechts één teken A. De lange klinker/a: /a/in woorden als bana, wordt niet door een apartteken weergegeven. Er zijn in het Sranan geen opposities tussen /a/en/a:/.
De commissie vond het daarom niet nodig een apart teken voor de /a:/ in te voeren.
Indien een taalgebruiker om de een of andere reden de lange klinker toch wil onderscheiden van de korte, dan kan het accent circonflexe gebruikt worden (zie 3.3.).

2.3.2-2.3.3.

Deze spelling kent de volgende E-tekens:

E en È : lesi(lui), baster(barsten), sèm(zelfde).
Indien de zgn. stomme e-klank een reductie van de volle vorm van een vocaal of een toevallige bijklank van een medeklinker is, behoeft deze niet in de spelling tot uitdrukking te komen: dus niet keba, maar kaba.
De È is gekozen om verwarring in de uitspraak te voorkomen en ook omdat het letterteken E al zwaar belast is. De E wordt namelijk voor zowel de /e/-klank als de /è/-klank gebruikt.

2.3.5-2.3.6.

Deze spelling kent de volgende o-tekens:
O en Ò : opo(openen) en tòf(moedig).
De Ò is net als de E (zie 2.3.3 en 2.3.2-2.3.3 in de toelichting) gekozen om verwarring in de uitspraak te voorkomen. Indien de taalgebruiker de lange klinker wil onderscheiden van de

korte, dan kan het accent cironflexe gebruikt worden (zie 2.3.1. en 3.3.).

2.3.7.

De commissie heeft unaniem gekozen voor het teken U voor de klank in buku. Internationaal is het teken U het meest gebruikelijk voor deze klank. Het teken OE wekt bovendien ten onrechte de indruk dat wij hier met een tweeklank te maken hebben.

Deze spelling kent de volgende El-tekens:

El en El: leisi(lezen) en plè(spelen).
De commissie heeft gekozen voor de spelling El en niet voor de È om het karakter van de tweeklank tot uitdrukking te laten komen.

2.5.4.

Het teken G wordt gebruikt voor de plofklank.
Vóór E en I wordt de G dikwijls uitgesproken als [dy]. Om de eenheid in het woordbeeld te behouden heeft de commissie gekozen voor de spelling G (zie ook 2.5.16-2.5.20 in de toelichting).

2.5.5.

Het teken H wordt gebruikt in woorden die altijd met een H worden uitgesproken, bijvoorbeeld hipsi, hòsel, en is optioneel in woorden als (h)ati, (h)ori, (h)ogri.

2.5.6.

Het teken K wordt gebruikt voor de plofklank.
Vóór E en I wordt de K dikwijls uitgesproken als [ty]. Om de eenheid in het woordbeeld te behouden heeft de commissie gekozen voor de spelling met K.

2.5.15.

De commissie heeft gekozen voor het teken Y en niet voor de J omdat de Y internationaal meer gebruikelijk is.

2.5.16.-2.5.20.

Het Sranan kent naast de Y de volgende palatale consonanten (gehemelte-medeklinkers): dy in dyari; ty in tyari; sy in syatu; ny in nyan. Deze palatale klanken worden door een combinatie van twee lettertekens weergegeven.
In vele woorden kunnen de plofklanken g en k en de neusklank ng als ze voor e en i staan, ook worden uitgesproals respectievelijk [dy], [ty] en [ny]. De commissie heeft in deze gevallen gekozen voor de spelling met g, k en ng om de eenheid in het woordbeeld te behouden. Vandaar dus niet: dyi(geven), tyisi(krijgen), pinyi(knijpen) maar gi, kisi, pingi.
In een aantal woorden wordt na de nasaal (of nasale klinker) de plofklank g gehoord.
Deze woorden zouden dus met een dubbele g gespeld moeten worden. Daar het een gering aantal woorden betreft en de commissie verdubbeling van lettertekens wil vermijden, is gekozen voor ng en niet voor ngg.
Men schijft dus kanga(kinderspel) en niet kangga; tinga(hinken) en niet tingga; pingo(bosvarken) en niet pinggo.

4. Een enkelvoudig woord is een eenheid en kan niet gesplitst worden in delen, die gescheiden van elkaar op verschillende plaatsen in de zin voorkomen. De samenstellende delen van een zgn. samengesteld woord komen echter wel afzonderlijk voor en bovendien in een verwante betekenis. Het woord dungru-oso(gevangenis) heeft iets te maken met dungru(donker) en oso(huis). De vraag is nu of zulke woordcombinaties los van elkaar of aaneengeschreven moeten worden.
Het Sranan kent geen buigingsuitgangen als bijvoorbeeld het Nederlands, wat overigens niet wil zeggen dat er geen syntactische regels zouden bestaan die de samenstelling onderscheiden van de woordgroep. Om echter de regels voor het aaneenschrijven van woorden niet nodeloos ge-

compliceerd te maken, heeft de commissie de syntaxis buiten beschouwing gelaten. Het bleek dat het betekenisonderscheid in de meeste gevallen voldoende was om de woordgroep van de samenstelling te onderscheiden. Voor de samenstelling is dan een bepaalde schrijfwijze vastgesteld.

5. Er bestaat een algemene neiging het gebruik van hoofdletters tot een minimum te beperken.
Alleen daar waar ze een syntactische of semantische functie heeft, zou de hoofdletter eigenlijk zijn aan te bevelen. De commissie heeft bij het maken van de regels voor de hoofdletters het gebruik op school voor ogen gehad.
De hoofdletters in persoonsnamen en aardrijkskundige namen is niet louter een spellingsaangelegenheid: de overheidsadministratie en de wet hebben er ook bemoeienis mee. Veel handels- en merknamen zullen daarom ook met een hoofdletter geschreven moeten worden, bijvoorbeeld: Kaw-ede (tabaksmerk). Leestekens en hoofdletters dienen voor het verhogen van de leesbaarheid; de algemene regel voor het gebruik moet zijn: gebruik leestekens en hoofdletters alleen wanneer ze de bedoeling duidelijker maken.

INHOUD

Blz.

I. SPELLINGSREGELS

0. Preambule 4
1. Hoofdregels 4
2. De gebruikte tekens 4
3. Overige tekens 9
4. Regels voor het aaneenschrijven 10
5. Hoofdletters 10

II. TOELICHTING 11